

imaginace. V protikladu k tomu ovšem využití počítače přináší cenné heuristické momenty a některé nové typy explanací. Nemusí také znamenat slepé hledání bez předchozího plánu.

Kvalitativní metody charakterizuje jejich specifická odlišnost, neboť otevírají jinou část sociální reality, umožňující deskripci každodenního života a interpretaci smyslu lidského jednání. Byla připomenuta institucionalizace tohoto metodologického směru ve světě a podány informace o iniciativě sekce metod a technik ČSSS v této oblasti. Není možné pouze čekat na objednávku, jakkoli bude aplikace těchto technik v našich podmínkách komplikovanou záležitostí (etické souvislosti vstupu do terénu apod.). Při sekci metod a technik ČSSS začíná pracovat seminář zájemců o tuto oblast zkoumání.

Diskuse vyústila v oboustranně umírněná a tolerantní stanoviska. Požadavek na komplementaritu přístupů se jevil jako evidentní, nicméně rozprava demonstrovala jasně konkrétní specifika kvalitativních metod. Naznačila, že nelze stavět počítač proti kvalitativním metodám, tím méně ovšem proti soudobé sociologii. Napsat, že souboj skončil smírem či kompromisem, by však rozhodně nebylo na místě: střetávání protikladných názorů na protichůdné metodologické přístupy mělo ráz dialektických negací a rozšířilo, jak alespoň doufáme, obzory i těm nejkvalifikovanějším diskutujícím. Okruh problémů souvisejících s metodologickou a metodickou výbavou naší sociologie zůstal otevřený i dalším diskusím. Přestože kulatý stůl k metodologickým problémům sociologického výzkumu nedospěl k jednoznačným a bezesporným závěrům, přispěl, podle našeho názoru, k stimulaci další metodologické práce v této oblasti.

*Jiří Buriánek
Hynek Jeřábek*

Z jednání u kulatého stolu „Využití poznatků sociologie ve společenské praxi“

Besedu řídil A. Burian, M. Tomšík, podílelo se na ní 22 účastníků konference, kteří se v průběhu diskuse vyjadřovali ke třem okruhům problémů:

- 1) k profesní přípravě sociologů pro práci v podmínkách společenské praxe,
- 2) k předpokladům pro efektivní práci sociologů v těchto podmínkách,
- 3) k dosavadnímu a perspektivnímu zaměření vědecko-výzkumné (analytické) práce sociologů v podmínkách společenské praxe.

Pokud jde o závěry z diskuse týkající se prvního problémového okruhu byla konstatována potřeba prohloubení profesní přípravy sociologů zejména v oblasti metodologické a metodické, včetně zvládnutí statistického aparátu použitelného pro vyhodnocování, resp. interpretaci sociologickými výzkumy získávaných sociálních informací. Současně jsou pro efektivní práci sociologů nezbytné i poznatky týkající se povahy, obsahu a používaných nástrojů řízení v té oblasti či sféře společenského života, v níž mají plnit své poslání (např. pro podnikové sociology jsou to znalosti z oblasti ekonomiky podniku, organizace a řízení výroby).

V procesech institucionalizace sociologie v podmínkách společenské praxe by nebylo žádoucí prosazovat přílišnou uniformitu, a to především vzhledem k předpokládané diferenciaci požadavků a potřeb jednotlivých uživatelů (centrální orgány, národní výbory, stranické a odborové orgány a organizace, vedení podniků, orgány samosprávy). Stejně jako dosud budou i nadále výsledky práce sociologů a míra jejich aplikace v řízení a rozhodování záviset jak na konkrétních podmínkách jednotlivých podniků a institucí, tak na osobních kvalitách

nositelů této profese. V zájmu optimální kooperace mezi sociology a představiteli decizní sféry je žádoucí posílit míru společenskovední (a v jejím rámci i sociologické) průpravy řídících hospodářských pracovníků a specialistů připravovaných na vysokých školách.

V rámci třetího okruhu diskutovaných problémů vyústila diskuse do formulace zásad a principů, podle nichž je žádoucí orientovat práci sociologů v podmínkách probíhajících společenských přeměn. Konkrétně se jedná o :

- nutnost syntézy výsledků řady doposud realizovaných výzkumů a šetření – výsledky této syntetické práce je nutné v široké míře publikovat ;
- hledání metodických prostředků pro adekvátní postižení nově se prosazujících sociálních jevů a procesů (např. pro zkoumání zdrojů a příčin sociálních napětí a konfliktů a hledání mechanismů pro jejich účinné řešení) ;
- posílení systémového a interdisciplinárního přístupu ke zkoumání sociální reality, a to ve vazbě na vývojové tendence techniky a technologie výroby a změny ekonomických nástrojů a prostředků řízení ;
- nutnost výraznějšího promítání sociologických poznatků do takových nástrojů řízení sociálních procesů, jakými jsou sociální prognózy, sociální programy a plány.

Dále byla v diskusi uvedena i řada konkrétních námětů na zaměření sociologických výzkumů zejména ve vazbě na procesy probíhající přestavby hospodářského mechanismu.

Miloslav Tomšík